

Obrazložitev k predlogu Akta o metodologiji za določitev regulativnega okvira za elektrooperaterje

Agencija za energijo (v nadaljevanju agencija) je na podlagi drugega odstavka 109. člena Zakona o oskrbi z električno energijo (Uradni list RS, št. 172/21, v nadaljevanju ZOEE) zadolžena za izdajo Akta o metodologiji za določitev regulativnega okvira za elektrooperaterje (v nadaljevanju: akt).

Z aktom se določa metodologija za določitev regulativnega okvira elektrooperaterjev, ki temelji na metodi reguliranega letnega prihodka in reguliranih omrežnin. Omenjena metoda zagotavlja operaterjem pokritje vseh letnih upravičenih stroškov, vključno z reguliranim donosom.

Akt sestavljajo tri smiselno zaokrožena poglavja, v katerih so zajete splošne določbe, metodologija za določitev regulativnega okvira, ter prehodne in končne določbe.

Sestavni del akta so tudi priloge, ki določajo:

- faktor individualne stroškovne učinkovitosti,
- tehtani povprečni strošek kapitala za izračun reguliranega donosa na sredstva,
- obrestno mero za obrestovanje presežka ali primanjkljaja omrežnine,
- minimalne standarde kakovost oskrbe in raven opazovanja posameznih parametrov kakovosti oskrbe,
- shemo upravičenja stroškov raziskav in inovacij,
- izračun kazalnikov uspešnosti za potrebe odobritve enkratne spodbude na podlagi uspešnosti projektov na področju pametnih omrežij,
- opredelitev parametrov sheme spodbud za reguliranje učinkovitosti naložb v pametna omrežja na podlagi ključnih kazalnikov uspešnosti.

Glavne spremembe, ki so vključene v osnutek akta glede na veljavno metodologijo za določitev regulativnega okvira, so naslednje:

- a) regulativno obdobje se s treh let podaljša na pet let, vendar se za leto 2023 določi enoletno regulativno obdobje, ki traja od 1. januarja 2023 do 31. decembra 2023;
- b) delitev stroškov delovanja in vzdrževanja je spremenjena, pri čemer se je načeloma zasledoval cilj, da se nenadzorovani stroški delovanja in vzdrževanja pokrivajo z namenskimi drugimi prihodki;
- c) prevrednotovalni poslovni odhodki v zvezi s terjatvami do kupcev iz naslova omrežnine, stroški članarin, kjer je obvezno članstvo predpisano z uredbami Evropske unije, ter stroški in odhodki pametnih omrežij, ki nastanejo zaradi vzdrževanja in obratovanja teh sredstev, so v regulativnem obdobju od 1. januarja 2023 do 31. decembra 2028 še nenadzorovani stroški delovanja in

- vzdrževanja. Po preteku tega obdobja pa so navedeni stroški in odhodki nadzorovani stroški delovanja in vzdrževanja oziroma drugi upravičeni stroški v skladu s kriteriji za priznavanje stroškov;
- d) osnova za določitev nadzorovanih stroškov delovanja in vzdrževanja za regulativno obdobje od 1. januarja 2023 do 31. decembra 2023 so povprečni realizirani stroški obdobja 2018-2020, ugotovljeni v skladu s kriteriji v aktu;
 - e) pri nadzorovanih stroških delovanja in vzdrževanja za distribucijska podjetja je treba stroškovno učinkovitost izboljšati še za faktor individualne učinkovitosti na podlagi rezultatov študije »Primerjalna analiza učinkovitosti dejavnosti distribucije električne energije v obdobju 2009–2020«, ki jo je v januarju 2022 izvedla Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta, Center poslovne odličnosti, in določeno je 6-letno obdobje, v katerem se zahteva izboljšanje individualne učinkovitosti, ki je šest let;
 - f) posodobljene so formule za izračun vpliva inflacije in učinkovitosti pri izračunu nadzorovanih stroškov delovanja in vzdrževanja;
 - g) faktor individualne stroškovne učinkovitosti iz točke e) se uvaja tudi pri izračunu stopnje reguliranega donosa na »stara sredstva« (tista, ki so predana v uporabo pred vključno 31. decembrom 2020) za distribucijska podjetja in distribucijskega operaterja;
 - h) za systemskega operaterja se uvaja faktor individualne stroškovne učinkovitosti, ki se določi kot uteženo povprečje treh ključnih kazalnikov, in sicer ključnega kazalnika za kakovost napetosti, ključnega kazalnika za izgube in ključnega kazalnika za izkoriščenost prenosne zmogljivosti, kar se uporabi pri izračunu stopnje reguliranega donosa na »stara sredstva« (tista, ki so predana v uporabo pred vključno 31. decembrom 2020) in pri določitvi nadzorovanih stroškov delovanja in vzdrževanja;
 - i) spremenjen je postopek za prijavo projekta v shemo upravičenja stroškov raziskav in inovacij. Vloga za kvalifikacijo projekta je sestavljena iz dveh delov. Agencija po prejemu popolnega prvega dela vloge (osnovna prijava) pisno povabi elektrooperaterja k oddaji drugega dela vloge (razširjena prijava). Če agencija na podlagi osnovne prijave ugotovi, da projekt ni v skladu z namenom in cilji sheme raziskav in inovacij, elektrooperaterja ne povabi k oddaji razširjene vloge. Prilagojeni so roki v postopku in prijavna dokumentacija. Temu ustrezno je spremenjena tudi Priloga 3;
 - j) med nameni in cilji projektov sheme upravičenja stroškov raziskav in inovacij so dodani preizkusi lokalne dinamične omrežninske tarife za energijo za distribucijsko omrežje na podlagi prostovoljnega sodelovanja odjemalcev. Ukinjeni so pilotni mehanizmi obračunavanja omrežnine, ki bodo prešli v sistemsko ureditev nove metodologije za obračunavanje omrežnine;
 - k) uvaja se celovito reguliranje upravičenih stroškov na podlagi uspešnosti naložb v pametna omrežja, ki temelji na omejenem naboru ključnih kazalnikov uspešnosti. Cilj tovrstnega reguliranja je med drugim tudi maksimiranje koristi zadevnih naložb. Ključni kazalniki uspešnosti se delijo na ključne kazalnike pripravljenosti in ključne kazalnike učinkovitosti. Prvi so uporabljeni kot pogoj

za vrednotenje ključnih kazalnikov učinkovitosti, ki naslavlja najmanj naslednja področja (vendar ne nujno vsa za posameznega elektrooperaterja): izkoriščanje prožnosti, izkoriščenost zmogljivosti omrežja, zmogljivost gostovanja, raven integracije razpršenih elementov, izgube, okoljski vplivi, življenjska doba sredstev, kakovost napetosti, odprtost do inovacij tretje strani, natančnost napovedi, povečanje prenosne zmogljivosti in zagotavljanje informacij zainteresiranim deležnikom v realnem času. Kazalniki so skrbno izbrani na način, da so čim bolj tehnološko nevtralni, da je zagotovljena povezava med naložbami v pametna omrežja in učinki in da naslavlja vse tiste tehnične vidike, kjer utemeljemo pričakujemo neto koristi oziroma napredek. Pri izbiri kazalnikov je upoštevana tudi stopnja tehnološkega razvoja elektrooperaterjev, zato je npr. nabor ključnih kazalnikov pripravljenosti obsežnejši za distribucijskega operaterja, za systemskega operaterja pa je istovrstni kazalnik pripravljenosti nastavljen na naprednejšo raven tehnološkega razvoja. Če je posamezno področje kazalnikov že naslovljeno z regulativno spodbudo (npr. področje izgub v distribucijskem omrežju), kazalnik ne vpliva na upravičene stroške v okviru reguliranja upravičenih stroškov na podlagi uspešnosti naložb v pametna omrežja. Enako velja za kazalnike, ki so vključeni v določitev faktorja individualne stroškovne učinkovitosti za systemskega operaterja. Nadalje, izbrani kazalniki pokrivajo tudi področje teh, ki so opredeljena v metodologiji za pripravo razvojnih načrtov elektrooperaterjev. Reguliranje se izvaja tako z javno objavo podatkov kot tudi z vplivom na upravičene stroške elektrooperaterja, ki v prvem letu regulativnega obdobja še ne učinkuje, v drugem letu se lahko odrazi izključno kot nagrada, v nadaljevanju pa se bo lahko odrazil v odvisnosti od odstopanj od osnovnice oziroma od minimalnih standardov pripravljenosti tako kot nagrada kot tudi penale (slednje če bo do takrat zagotovljena ustrezna normativna podlaga). Na upravičene stroške sicer le distribucijskega operaterja vpliva tudi raven pripravljenosti oziroma njeno odstopanje na področju obdelave podrobnih merilnih podatkov in zagotavljanja podatkovnih storitev. Za vrednotenje ključnih kazalnikov bo agencija zahtevala od elektrooperaterjev in distribucijskih podjetij predložitve vseh potrebnih vhodnih podatkov, kakovost podatkov pa zagotavljala z nadzornimi pristojnostmi;

l) pri določitvi stroškov električne energije za izgube v omrežju se za določitev načrtovane letne cene upošteva 75-odstotni delež cene za pasovno energijo (prej 70-odstotni) in 25-odstotni delež cene za vršno energijo (prej 30-odstotni). Sprememba deležev izhaja iz zadnjih podatkov o porabi električne energije ter sledi trendu implementacije višje stopnje prilagajanja odjema znotraj dneva. Sprememba hkrati pozitivno vpliva na nižanje stroškov električne energije za izgube v omrežju;

m) posodobljene so vrednosti ciljne ravni neprekinjenosti napajanja, ki zagotavljajo spodbudo za nadaljnje izboljšanje, še posebej na ruralnih območjih;

- n) poglavje viri za pokrivanje upravičenih stroškov se je uskladilo z določbami ZOEE, in sicer je odstopanje od regulativnega okvira preteklih let upoštevano v okviru omrežnine;
- o) v izračunu odstopanja od regulativnega okvira za posamezno leto se pri izračunu upoštevajo ostali prihodki od prodaje, ostali poslovni prihodki in ostali drugi prihodki v višini, kot je bila načrtovana v odločbi za regulativni okvir. S tem se elektrooperaterja stimulira, da dosega čim višje prihodke, ker lahko razliko zadrži, hkrati pa ga sili, da realizira prihodke v višini načrta iz odločbe za regulativni okvir;
- p) v prehodnih določbah je tudi:
- določena nižana priznana stopnja donosnosti za leto 2022, ki je določena na podlagi 4. člena Zakona o nujnih ukrepih za omilitev posledic zaradi vpliva visokih cen energentov (ZUOPVCE) in
 - določeno, da se zaradi nepričakovanih tržnih razmer na trgu za leto 2021 ne prizna spodbuda zaradi prihrankov pri ceni električne energije za izgube v omrežju. Navedena spodbuda je bila uvedena za normalne tržne razmere, ker pa so se cene električne energije na trgu zgodovinsko spremenile, bi upoštevanje te spodbude dodatno obremenjevalo končne odjemalce.